

Flott benk

av bare ett emne

**LIV I
HAGEN**

– gjør det selv

Emnet skjæres opp

Den første utfordringen er å finne et tykt emne, gjerne en høvlet bjelke fra et velvoksent tre, med barkkant i begge sider. Vi fant et flott 45 mm tykt emne av douglasgran. Mindre kan også brukes.

Du kan bygge benken av 148 mm standarddimensjon, men emnet du finner på en bygdesag eller et høvleri har en stor fordel: Du kan lage hele benken av kjerneved, hvis emnet er minst 35 cm bredt.

Størrelsen på benken tilpasses bredden på bordet – etter at den myke splintveden mot barken er fjernet. Vi lager bordene til setet 15 cm brede. I tillegg tegner vi et beinkryss, der bredden oppe og nede er 30 cm, mens høyden er 42 cm.

1 Vi tegner et beinkryss og et snitt av benken på en masonittplate.

Bredden på setet innrettes etter emnet, og avstanden mellom beina er den samme oppe og nede. Når tegningen er klar, låser vi smygvingelen etter den, slik at den er klar.

Midten av kjernen strekes opp med en krittssnor, og deles med en sirkelsag.

2 Bordet deles på midten i hele sin lengde.

For det første fordi det gir en rett kant å arbeide ut fra. Derneft fordi det reduserer risikoen for at setet slår seg. For å utnytte kjerneveden best, deler vi etter midten av kjerneveden, ikke midt på bordet.

VANSKELIGHETSGRAD:
Den ser enkel ut, men du skal bruke tid på å utnytte alle detaljene i det flotte emnet.

TIDSFORBRUK:
1-2 dager.

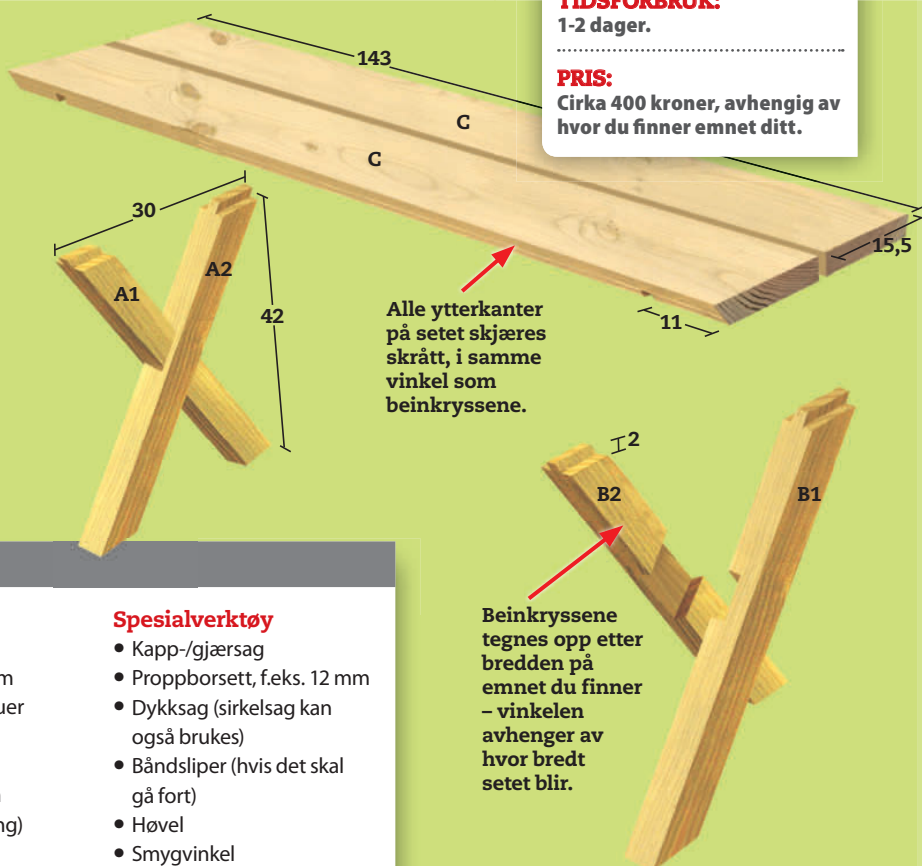
PRIS:
Cirka 400 kroner, avhengig av hvor du finner emnet ditt.

Denne enkle benken blir laget av ett enkelt tykt og bredt emne. Klassiske sammenføyninger gjør at de solide bordene holdes sammen av bare seks skruer.

Historien bak denne benken vil du aldri bli lei av å fortelle når det kommer gjester. Den er også verdt å huske. Du deler opp et grovt emne i seks deler, tryller med noen enkle sammenføyninger, spenner delene sammen med bare seks skruer og står igjen med en rustikk og elegant utebenk.

Det høres enklere ut enn det er, for det krever presisjon å få benken perfekt. Men når oppstillingen er nøyaktig, får du et pent snekkerarbeid, som også kan brukes innendørs.

Denne benken er laget av douglasgran, fra en gjennomskåret stamme, 5 cm tykk og 35 cm bred. Enda bedre er det å finne et malmrikt furuemne, eller så klarer det seg også med et godt emne av norsk gran. Uansett får du en flott benk, og en god historie å fortelle.

DETTE HAR VI BRUKT

Materialer

Et emne som er 45 mm tykt, 250 cm langt og minst 35 cm bredt, skjæres opp til bein og sete:

- 4 bein (A + B) à 8 x 54 cm
 - 2 seteboard (C) à 143 cm
- Bordet deles på midten i hele sin lengde.

Dessuten:

- 4 skruer, 6 x 120 mm
- 2 møbel-skjøteskruer med hoder, 6 mm
- PU-lim til utebruk
- Bivoks (eller annen overflatebehandling)

Spesialverktøy

- Kapp-/gjærsag
- Proppborsett, f.eks. 12 mm
- Dykksag (sirkelsag kan også brukes)
- Båndsliper (hvis det skal gå fort)
- Høvel
- Smygvinkel

Beinkryssene tegnes opp etter bredden på emnet du finner – vinkelen avhenger av hvor bredt setet blir.

3 Beina (A og B) sages ut fra enden av de halve bordene. I første omgang skjæres de bare i lengder på 54 cm med rette vinkler. Senere rettes de til i endene.

TIPS: Du kan klare deg med en sirkelsag, men en dykksag med skinne er enklere.

4 Beina (A og B) skjæres inn til 8 cm brede bord. Fordi vi fjerner den mykere splintveden ut mot barken, vil beina nesten bare bestå av kjerneved. Kjerneveden bevarer formen bedre, og tåler fukt mye bedre enn splintveden.

Vi venter med å kappe seteboardene i lengden til vi har satt sammen benken.

5 Seteboardene (C) skjæres til på yttersiden med skrå snitt, slik at oversiden av bordene er 14,5 cm brede. Bladet vinkles etter smyginkelen, slik at kanten ligger i samme vinkel som beina. Også her får vi nesten bare kjerneved.

Sett sammen beina

De utskårne beina skal vi sette sammen i to kryss. Det gjøres med en enkel sammenføyning, der de to beina felles inn i hverandre og bare skal holdes sammen med en enkel møbelskrue – en todelt skrue med hode i begge ender, en elegant utgave av en skrue og en mutter, så å si.

Beina settes sammen i kryssene – uten skruer i første omgang – før de skjæres til i endene, og rettes inn øverst med en fals. Øverst skal alle beina slutte i en bred tapp, som skal passe i setebordene.

De to beinsettene er fullstendig like. Hvis benken skal være mer enn 180 cm lang, lager du et tredje beinsett, som også er likt, og plasserer det på midten.

3 De smale kantene pusses med slipepapir. Det er enklest med en fastspent båndsliper. Når du sliper, fjernes blyantsstrekene også. Kantene avfases med en høvel eller med slipepapir – eller med en overfres.

Pass på at hvert bein vendes riktig, slik at de to beinkryssene er speilvendte.

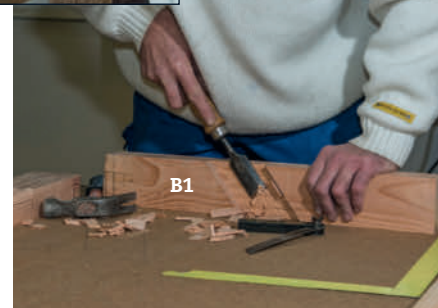
1 Beina (A og B) strekes opp mens de ligger på malene. Avsett topp og bunn på beina, samt punktene der de to beina krysser hverandre. Marker beina med f.eks. A1 og B1, og en pil opp. Punktene føres med en vinkel opp til oversiden av beina.

4 Setebordene (C) pusses glatte og avfases. En båndsliper er bra, fordi det ofte vil være spor fra sagen som bare akkurat har kunnet rekke gjennom det tykke bordet. Også her bruker vi en høvel til fasen, men du kan også avfase med pussar eller overfres.

Kappsagen justeres til en tredjedel av tykkelsen på beina. Da bevarer du styrken i dem. Sag flere parallelle snitt.

2 Innsnittet til skjøten sages i sidene, og stemmes ut med et bredt stemjern. Sag gjerne mange tette snitt. Da lettes jobben med stemjern. Stem ut først fra den ene siden, så fra den andre. Det gir deg rene utstemninger.

5 Beina legges sammen i kryss. Det kan hende det krever litt justering med sagen eller stemjern. Sammenføyningen skal helst være så tett, at beina blir stabile med bare den.

Elegant kant

Det er fristende å avrunde de skarpe kantene med slipepapir, eller å runde dem med en overfres. Men det er noe eget ved å løse oppgaven med en håndhøvel. Og det går raskt. Tre eller fire strøk i 45 grader, pent og nøyaktig!

6 Enden av beina (A og B) kappes på kappsagen. Strek opp mens beinkrysset ligger sammensatt på malen. De to snittene skal ligge i forlengelsen av hverandre. **TIPS:** Når du sager, lar du halvparten av blyantsstreken være igjen.

7 Øverst på beina (A og B) skjæres en fals i begge sidene, slik at de ender i en tapp som stikkes opp i setebordene (C). Med sag og stemjern fjerner vi en 2 cm høy og 7 mm dyp fals på begge sider. Målene må tilpasses tykkelsen på bordet ditt.

Sett sammen

På undersiden av bordene til setet skal vi lage de notene som tappene på beina stikkes opp i. Fordi du har innrettet beina etter tykkelsen og bredden på bordet, kan vi kun fortelle hvordan prinsippet er.

Setebordene legges med bunnen opp, og rettes til etter beinkrysset. Fordi forkanten på tappen i den ferdige benken skal ligge i plan med forkant av setet, ligger tappen nå litt utenfor setebordet – bunnen av tappen skal flukte med det nederste av yttersiden på setebordet.

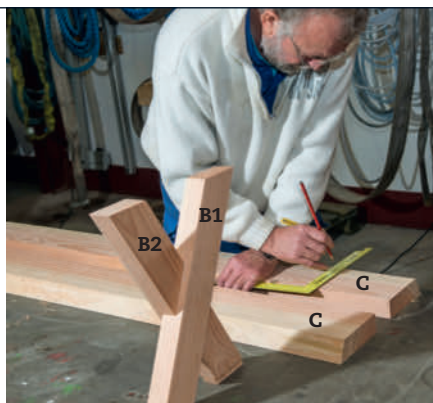
Det ytterste beinet i krysset plasserer vi ca 12 cm fra enden av setebordet. Deretter tegner vi notene etter tappene.

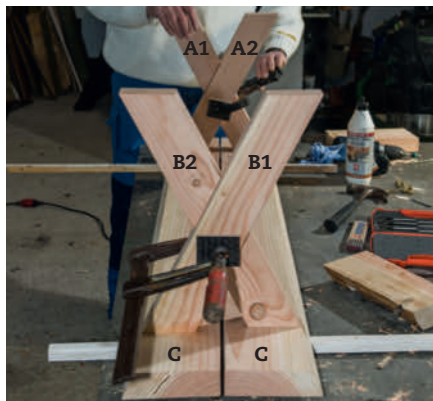
3 Beina (A og B) limes og skrues på setebordene (C) med én enkelt 6 x 120 mm skruer i hver skjøt. Fordi skruene vil vende hodet opp, skal de proppes igjen. I oversiden av setet borer vi 10 mm ned med et 12 mm bor, og videre med et 6 mm bor.

6 Skruene dekkes med propper. Proppene bores ut av restene fra emnet. Bruk et proppbor. Proppene limes fast med PU-lim, slik at årene vender samme vei som treet. Når limet er hardt, skjæres og slipes proppen ned i plan.

1 På setebordene (C) streker vi opp til de fire notene, som beina (A og B) skal stikkes opp i. I første omgang tegner vi opp ved å plassere setebord og beinkryss riktig i forhold til hverandre. Deretter retter vi opp med en tømrervinkel.

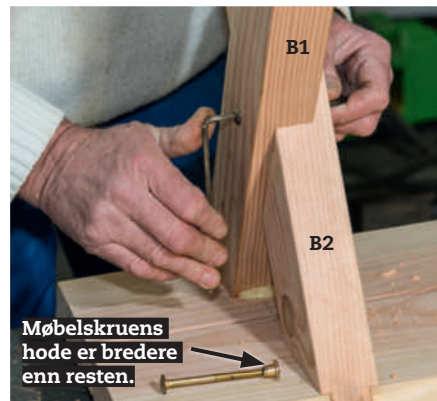
4 Beinkryssene settes sammen og fikseres med et par skrutvinger. Under de to tvingene setter vi kryssfinér. Det beskytter mot trykkmerker og hindrer i tillegg at treet fliser seg opp når vi borer gjennom beina til møbelskruene.

7 Endene på setebordene (C) kappes skrått av når limet er herdet. Før vi skjærer i samme vinkel som de lange kantene, setter vi teip på kanten for å unngå at treet fliser seg opp.

2 Notene sages i sidene og hugges rene med stemjernet. Dette er en jobb som kappsagen bare kan klare hvis den har uttrekk, slik at bladet kan trekkes frem og tilbake i en fast dybde. Det innerste må stemjernet klare uten hjelp.

5 Beina skrues sammen med møbelskruer. Hull til dem bores midt i hver sammenføyning med et 6 mm bor. Deretter fjernes tvinger og kryssfinér. Innvendig utvides hullet til 9 mm til skruhodet. Er skruen for lang, kappes den.

